

Háromféle adomány és a fél sékelek

Még csupán két hét telt el az év talán legkülönlegesebb Tóraolvasása óta, amikor hivatalosan három tekeracet is elővettünk¹. A mostani hetiszakaszban pedig ismét visszaköszön ugyanaz az elgondolkodtató, rejtélyes téma: **a háromféle adomány rendszere**.

„Beszélj Izrael fiaihoz, hogy vegyenek nekem **adományt** [trumá], minden embertől, akit a szíve arra indít, vegyétek az **adományomat**. És ez az az **adomány**, amit vegyetek tőlük: [...]” (Mózes 2., 25:2-3)

A feltűnő szóismétlést a Talmud Bölcsei magyarázzák meg:

„**Háromféle adományt** említ ez a szakasz: az ezüsttalpakét [ádánim], a sékelekét, és a Szentélyét [Miskán].” (Jeruzsálemi Talmud, Sekálim 1:1:7)

Ezután arról is ír, hogy ugyanez a hármas ismétlődés, amit két hete olvastunk, a mi mostani hetiszakaszunkban is megjelenik.

Ráadásul ezúttal nemcsak az *adomány* szó, hanem a *fél sékel*² is háromszor kerül említésre:

„Ezt adja mindenki, aki átmegy a számláláson: **fél sékel**, a szent sékel szerint – húsz gérá a sékel – **fél sékel, adomány az Örökkévalónak**. Mindenki, aki átmegy a számláláson húsz évestől felfelé adja meg az **Örökkévaló adományát**. A gazdag ne sokasítsa, és a szegény ne csökkentse a **fél sékelt**, megadni az **Örökkévaló adományát**, engesztelni lelketekért.” (Mózes 2., 30:13-15)

Ennek nyomán él mindmáig az a szokás, hogy a Purim előtti napokban „háromszor fél sékelt” adományozunk a zsinagógákban (ld. *Sulchán Áruch OC Remo 694:1*).

¹ A *Trumá* hetiszakasz olvasása az idén éppen újholdra esett, valamint a sékelek szombatjára is.

Általában azért veszünk elő több tekeracet, hogy a különböző részek közötti áttekeréssel ne terheljük a közösséget (ld. *Sulchán Áruch OC 144:3, Jomá 70a alapján*). Ezen a héten azonban ez nem volt feltétlenül aktuális, hiszen a két olvasmány közötti távolság elenyészően rövid volt.

² Ezt a három említést azonban már nehezebb értelmezni, különösen annak fényében, hogy fentebb láttuk, hogy az *adomány* szó három említése közül az egyik pontosan a *sékelekre* vonatkozik.



Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség • **Székhely:** 1084, Budapest, Scheiber Sándor u. 2. • **Felelős kiadó-szerkesztő:** Szántó-Várnagy Binjomin • **Rajz:** Farnadi-Jeruzsálemi Chájim Jedidja • **Terjesztés:** Vida Ákos • **Megjelenik** 150 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

Miközben e háromféle adományról csupán az utalás szintjén olvashatunk, addig a háromból két típusú adomány feketén-fehéren is le van írva. Az alábbi két kategória között határozott ellentét fogalmazódik meg:

„Vegyetek nekem adományt, minden embertől, **akit a szíve arra ösztönöz.**” (Mózes 2., 25:2)

„**A gazdag ne sokasítsa, és a szegény ne csökkentse a fél sékelt**” (Mózes 2., 30:15)

Az első típusú adományt csak úgy adhatja az ember, ha „a szíve ösztönzi”³.

A Szentélyre szánt adománynak szívből kell jönnie. Egy olyan adomány, amit az ember csak azért ad, mert erre társadalmi nyomást érez, nem rendelkezik azzal a szentséggel és tisztasággal, ami a Szentély építéséhez szükséges.

A második típusú adomány ennek éppen az ellentéte, amibe az ember semmiképpen ne vigye bele a személyiségét, egyéniségét: „a gazdag ne sokasítsa, a szegény ne csökkentse” – vagyis mindenkinek pontosan ugyanazt kell adnia.

Ebből az adományból lesznek a Szentélyben hozott közösségi áldozatok (*temidin umuszáfin*, azaz állandó és ünnepnaponkülönleges áldozatok). Ezek az egész nép „osztatlan közös” tulajdonát képezik⁴. Éppen ezért nem teszünk különbséget abban, hogy ki gazdag, ki szegény, ki adja jó vagy kevésbé jó szívvvel.

Háromféle adomány közül tehát az egyik tehát tökéletesen a szív szándékától függ, míg a másik teljesen egyenlő mindenkinél. Éppen csak a „sima” adomány hiányzik, amit a legtöbbször adni szoktunk: ami sem nem tökéletesen tiszta, sem egyenletes. Hanem olyan, amilyen, mindenféle megkötés nélkül.

Tanulságos megfigyelni, hogy miközben mi, a Tóra olvasói a kezdetektől fogva értesülünk a *Miskán*, a pusztai Hajlék építésének parancsolatáról, a vándorló zsidó nép azonban egészen a 35. fejezetig nem tud erről (amit pedig csak a jövő héten fogunk majd olvasni).

Ez adja a most olvasott szakasz talán legfurcsább jellegzetességét is: a nép úgy tudja, hogy a népszámlálás miatt kell adakozniuk – valójában azonban mi már tudjuk, hogy a Szentélyre gyűjtenek.

A Tóra többi népszámlálásának ismert, pragmatikus okai voltak: a bevonuló, honfoglaló népet kellett csatasorba állítani. Itt azonban nem olvashatunk ilyesmiről. Akkor miért kellett ez a számlálás?

Mi, akik már olvastunk a Szentély építésének parancsáról, tudjuk, hogy a népet kell előkészíteni arra, hogy alkalmassá váljanak a Szentély birtokbavételére⁵.

Ez magyarázza meg a különleges hármas rendszerét az adományoknak: a legalsó szint kötelezően egyszerű, mindenki számára egyenlő. A másodikban már mindenki adhat,

3 A Tóra a „szív indíttatása” mellett gyakran egy másik, igen hasonló kifejezést is használ: „akit a lelke arra indít”. E kettő közötti különbségről tanultunk tavaly, ld. *Adakozás – szívvvel vagy lélekkel*, Omek magazin III. évfolyam, 26. szám.

4 Az, hogy az áldozat a mindannyiunké, nem azt jelenti, hogy ha egymillióan vagyunk, akkor mindenkinek egymilliomodnyi része van benne. Hanem azt, hogy népként egyek vagyunk, és mint egy nép, a miénk az áldozat.

5 Erre utal az is, hogy ebben a népszámlálásban a megszokott *pikudim* kifejezés mellett a *nesziát ros* (szó szerint: *fejek felemelése*) kifejezés is szerepel.

amennyit akar. A harmadikban azonban már a szándéknak is tökéletesnek kell lennie.

Mindebből azt tanuljuk, hogy a Tóra három lépcsőfokon keresztül készítette fel a népet a Szentély szentségére. Az első lépcsőfok célja kifejezetten a túláradó lelkesedés vissza-

fogása. Ekkor még az sem adhat túl sokat, aki akarna vagy tudna. A második lépcsőfok az önállóságé, az adás szabadságáé. A harmadik pedig a tökéletesség, ahol csak az adhat, akinek a szíve szándéka is teljesen tiszta.

ÜNNEPEK

Purim felkészít Peszáchra – sietség és igyekezet

Bölcseink különleges, váratlan – és igen korai! – helyen találnak utalást Purim történelmi háttérének jellegzetességeire:

„*Rabbi Simon ben Lákis kezdte magyarázni a száműzetéseket: 'És a föld kietlen és pusztta volt, és sötétség volt a mélység színén, és az Örökkévaló lelke lebegett a víz színe felett.'* (Mózes 1., 1:2)

Kietlen [tohu] – ez Babilónia, ahogyan írva van: 'Láttam a földet, és íme, kietlen' (Jirmijá 4:29)

Pusztta [bohu] – ez [Perzsia és] Médea, ahogyan írva van: 'Siettek hozni Hámánt' (Eszter 6:14) [...]' (Berésit Rábá 2:4)

Mit jelent, és mire utal az, hogy „*siettek hozni Hámánt*”? És mi köze ennek az őskáoszhoz, amit *tohuvabohu* néven is ismerünk?

A héber *tohu* és *bohu* szavak hasonlóan csengenek, de ahhoz, hogy a pontos jelentésüket megértsük, a gyökbetűiket kell megvizsgálnunk, valamint azt, hogy hol fordulnak elő a Tórában és más szent szövegeinkben (a Tanachban).

Pontosan ez az a kutatómunka, amit a talmudi bölcsek – esetünkben Rabbi Simon ben Lákis – elvégzett számunkra, hogy ezáltal megnyissa a szöveg és az összefüggések mélyebb értelmezésének kapuit.

A *bohu* szó gyökbetűivel megegyező szavakat általában *sietségnek* szoktuk fordítani. Ezek különösen gyakran előfordulnak Eszter könyvében. Amikor Esztert és a többi nőt felkészítették Áchászvéros király számára, ez áll:

„*És kegyet talált az ifjú lány a szemeiben, és jónak tűnt számára, és igyekezett [vájávhél] a szépítőszereivel és adagjaival kapcsolatban, hogy adják neki oda hamar.*” (2:9)

Jóval később, miután Hámánnak Mordechájt királyi ruhában kellett végigvezetnie a város főutcáján, így olvassuk:

„*Még beszéltek vele, és a király szolgálai megérkeztek, és sürgetve [vájávhilu] vitték Hámánt a lakomára, amit Eszter rendezett.*” (6:14)

Még később, amikor Mordecháj rendeletét kellett kihirdetni, így áll:

„*A futárok, akik a királyi szekereken nyargaltak, sietéssel [mevohálim] jöttek, hogy vigyék a király szavát.*” (8:14)

Mindez persze nem lehet véletlen. Mind a perzsiai *gálut* [száműzetés], mind az arról megemlékező **Purim ünnepének központi jellegzetessége a gyorsaság, az igyekezet.** Ez az a napja a zsidó évnek, amikor a legjobban igyekszünk, amikor a legrövidebb idő alatt a legtöbb micvát kell megtennünk.

Éles ellentétben Chanukával, amikor csak a gyertyagyújtás micváját hagyták meg Bölcseink – erre viszont nyolc napunk van.

Purim napja sok szempontból felkészít Peszách ünnepére. Ez sem véletlen, hogy éppen egy hónappal vagyunk Peszách előtt, amikor ismét az igyekezet kerül az előtérbe.

Hiszen a macesznak, a kovásztalan kenyérnek sem volt ideje megkelni:

„És megsütötték a kenyeret kovásztalan lepényeknek, mert nem kelt meg, mert kikergették őket Egyiptomból, és nem tudtak várakozni.” (Mózes 2., 12:39, ld. még Mózes 5., 16:3)

Időpontok Budapesten:

Eszter böjtje: március 13. csütörtök, hajnali 4:29-től este 18:30-ig.

Purim a Bét Jehudában: március 13. csütörtök, 18:15. Megilá, zene, koktél, jó társaság!

Csak most! Mivel az idén Purim péntekre esik, és sokan nem tudják meghallgatni napközben a Megilát, ezért számukra az esti ima előtt rendezünk egy külön olvasást.

Megilá 2. olvasása: március 14. péntek, 17:00.

Gyertyagyújtás **péntek este:** 16:33 és 17:29 között.

Szombat kimenetele: 18:35.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól minche, majd rövid tanulás, 18:00-tól imádkozunk.

Péntek esti vendégünk: *Károlyi Kirchknopf László*, a Laky konyha vezetője.

Ezúton is köszönjük a múlt heti beszélgetést *Mester Tamásnak*, a BZSH elnökének!

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 8:54-ig.

Hétfő és csütörtök reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

Szerda reggel 7:30-kor imádkozunk a *Bét Jehuda zsinagógában*.

Szombat reggeli imák a Bét Jehuda zsinagógában március hónapban:

Március 8-án, *Tecáve* szombatján és
Március 22-én (**jövő héten!**), *Vájákhél* szombatján 9:00-kor.

Sábát sálom! Gut sábesz!

Az OMEK MAGAZIN IV. évfolyam 21. számát

Tóth László adományozta

Rubinstein Lea

áldott emlékére.

Legyen a tanulásunk, inspirációnk a lelke felemelkedésére!